

Berenschot

Monitor Experimentenwet BIZ

Jaarrapportage 2009

**Holmer Doornbos
Rachel Beerepoot
Steve Hostmann**

26 februari 2010

Monitor Experimentenwet BIZ

Jaarrapportage 2009

Inhoud	Pagina
1. Inleiding	1
1.1 Achtergrond	1
1.2 Opzet monitor	1
1.3 Leeswijzer	3
2. Algemeen overzicht	4
2.1 Inleiding	4
2.2 Geografie en locatiekenmerken van initiatieven	4
2.3 Fase waarin de initiatieven zich bevinden	6
2.4 De initiatiefnemers van een BIZ	7
2.5 Argumenten voor het instellen van een BIZ	8
2.6 Doelstelling en activiteiten	10
3. Proces en samenwerking	14
3.1 Inleiding	14
3.2 Vertrouwen tussen gemeente en initiatiefnemers	14
3.3 Informele overlegfase	16
3.4 Formaliseringsfase	21
3.5 Uitvoeringsfase	26
4. Kosten en baten	27
4.1 Inleiding	27
4.2 Tijdsinvestering	27
4.3 Oordeel over de tijdsinvestering	27
4.4 Algemeen oordeel	28
5. Ter afsluiting	30
5.1 Tot slot	30
5.2 Best practices	31

1. Inleiding

1.1 Achtergrond

De kwaliteit en veiligheid van een bedrijfsomgeving zijn zowel voor ondernemers als gemeenten van groot belang. Om de kwaliteit en veiligheid te verbeteren, investeren zowel gemeenten als bedrijven in deze omgeving. Bedrijven investeren in de omgeving om de aantrekkelijkheid van hun bedrijf voor klanten te verhogen. Ook voor de lokale overheid is een leefbare bedrijfsomgeving van belang. De bedrijfsomgeving heeft invloed op de leefbaarheid van het omliggende gebied; burgers willen een veilige en leefbare omgeving om in te werken, te wonen en te winkelen.

Met het introduceren van de Bedrijveninvesteringszones (BIZ) wil het Ministerie van Economische Zaken, samen met het georganiseerde bedrijfsleven en de VNG, investeringen door ondernemers in bedrijvenlocaties faciliteren om zodoende de kwaliteit ervan te verbeteren. Dit moet resulteren in schonere, veiligere en aantrekkelijkere bedrijvenlocaties.

Het Ministerie van EZ heeft hiertoe in overleg met het georganiseerde bedrijfsleven en de VNG en samen met het Ministerie van Binnenlandse Zaken een tijdelijke wet geformuleerd, de Experimentenwet BIZ, die per 1 mei 2009 in werking is getreden. De Wet heeft een tijdelijke duur en vervalt met ingang van 1 juli 2015. Er is geen beperking in het aantal experimenten, wel een beperking in de tijd: experimenten dienen binnen twee jaar na inwerkingtreding van de Wet van start te gaan, dus vóór 1 mei 2011 (dat wil zeggen: de heffingsverordeningen moeten binnen die twee jaar gereed zijn).

Over de periode 2009 – 2011 zullen de BIZ-initiatieven gemonitord worden. In 2012 zal de Experimentenwet geëvalueerd worden. Dan zal bekeken worden of, en zo ja hoe, een definitieve wet wordt ingesteld. De monitor is erop gericht om gedurende drie jaar te kijken wat er 'groeit en bloeit' aan experimenten, waarbij de Tweede Kamer eens per jaar wordt geïnformeerd over de voortgang van de experimenten. Bovendien levert deze monitor informatie voor de evaluatie in 2012.

Deze rapportage bevat de monitor van het eerste jaar waarin de Experimentenwet BIZ (de Wet) in werking is en beschrijft de initiatieven die vanaf de invoering van de Wet tot aan eind 2009 zijn ontstaan.

1.2 Opzet monitor

Proces en fasering

BIZ is een instrument voor en door ondernemers dat het voor hen makkelijker maakt om gezamenlijk te investeren in een aantrekkelijke en veilige bedrijfsomgeving, waarbij alle ondernemers in de BIZ-zone meebetalen en heldere afspraken worden gemaakt met de gemeente.

Wanneer een (nader omschreven) meerderheid van de ondernemers voor is, kan de gemeente een heffing opleggen aan alle ondernemers in het gebied. De opbrengst vloeit vervolgens terug naar de vereniging of stichting van ondernemers van de zone, om de door hen gewenste activiteiten uit te voeren.

Wij hanteren voor het monitoren van de 'geboorte' en het 'leven, opbloeien of afsterven' van een BIZ, de volgende fasering. Deze is gebaseerd op de Memorie van Toelichting (MvT) en is, in overleg met het Ministerie van EZ, in zoverre aangepast dat er nu drie globale, volgtijdelijke fasen te onderscheiden zijn. Wij hebben de formele fase opgesplitst in een formaliseringsfase en een uitvoeringsfase. De formaliseringsfase bevat de activiteiten die het BIZ-initiatief een formeel karakter geven¹. Het uitvoeren van de doelstellingen en activiteiten van de BIZ noemen wij de uitvoeringsfase. Binnen de fasen onderscheiden wij verschillende activiteiten. Deze hoeven temporeel niet in de gegeven volgorde te lopen en kunnen in de praktijk ook parallel lopen.

Fase	Activiteiten
Informeel/overlegfase	Initiatief Draagvlaklobby onder ondernemers Afstemming met gemeente Planvorming
Formaliseringsfase	Oprichting organisatie (stichting, vereniging) Tekenen uitvoeringsovereenkomst Vaststellen verordening Draagvlakmeting en instelling (of niet)
Uitvoeringsfase	Uitvoering van activiteiten Jaarlijkse verantwoording

Tabel 1 Fasering

Onderzoeksaanpak

Het opzetten en uitvoeren van deze monitor doet Berenschot in opdracht van het Ministerie van EZ. Tijdens de voorbereiding en uitvoering van de monitoring vindt afstemming plaats met een begeleidingscommissie die bestaat uit vertegenwoordigers van het Ministerie van EZ, de VNG, VNO-NCW, MKB-Nederland en de verenigde Kamers van Koophandel.

Voor de monitoring hanteren wij een dieptespoor en een breedtespoor. Met het breedtespoor verwerven wij algemene informatie over de BIZ-experimenten. In het dieptespoor worden de resultaten uit het breedtespoor verder ingekleurd en verrijkt.

Voor het breedtespoor worden alle experimenten die bekend zijn onderzocht, ongeacht welke fase zij zich bevinden. Het breedtespoor wordt uitgevoerd door middel van een combinatie van

¹ De oprichting van een vereniging of stichting voor de BIZ hebben wij aan de formaliseringsfase toegevoegd, deze stond in de MvT bij de informele overlegfase.

dossieronderzoek en jaarlijkse online enquêtes onder ondernemers (zowel ondernemers die in het BIZ-bestuur zitting hebben en/of ondernemers die initiatiefnemer zijn) en betrokken gemeenteambtenaren.

Binnen het dieptespoor wordt een aantal experimenten uit het breedtespoor van dichtbij gevolgd. Om een goed en meer kwalitatief beeld te krijgen van het proces van uitvoering worden personen die betrokken zijn bij de uitvoering van deze experimenten geïnterviewd. In principe worden de experimenten in het dieptespoor drie jaar lang gevolgd.

Nieuwe initiatieven

Om nieuwe initiatieven zo snel mogelijk in beeld te hebben worden partijen die betrokken zijn bij de begeleiding van experimenten CLOK, NVBO en Platform Binnenstadsmanagement en regionale contactpersonen van KvK, MKB Nederland, VNO-NCW en VNG gevraagd om de hun bekende initiatieven door te geven. Daarnaast is het mogelijk om via de website, die VNG, EZ, MKB Nederland en VNO-NCW gezamenlijk hebben opgezet, initiatieven aan te melden.

1.3 Leeswijzer

Deze rapportage is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 gaan we in op het algemeen beeld van de initiatieven die eind 2009 in beeld zijn, waarbij we onder meer ingaan op de algemene kenmerken, doelen en activiteiten. In hoofdstuk 3 gaan we in op het proces om tot een BIZ te komen en de samenwerking tussen gemeenten en ondernemers daarin. In hoofdstuk 4 gaan we in op kosten en baten voor zover die in dit stadium bepaald kunnen worden. Tenslotte geven we in hoofdstuk 5 een korte beschouwing van het beeld tot dusver en een overzicht van in het oog springende best practices.

2. Algemeen overzicht

2.1 Inleiding

De stand van zaken van de initiatieven is gebaseerd op informatie die verstrekt is door ondernemers en gemeenten die zich hebben aangemeld voor de monitor. Bij aanmelding voor de monitor hebben initiatiefnemende ondernemers en gemeenten informatie over het betreffende initiatief verstrekt (doelen, fase, aard van het gebied et cetera). Op basis van de enquête die van oktober tot december bij zowel initiatiefnemende ondernemers als gemeenteambtenaren heeft uitgestaan is deze informatie geactualiseerd en aangevuld. Bij de in deze monitor gepresenteerde enquêteresultaten is aangegeven op hoeveel respons (n) de cijfers zijn gebaseerd. Dit varieert per onderwerp omdat niet alle vragen voor alle respondenten van toepassing zijn geweest en omdat respondenten de enquête niet volledig hebben ingevuld.

Daarnaast zijn nieuwsberichten over en documentatie van de initiatieven verzameld. De gegevens in de monitor zijn gebaseerd op de laatst bekende informatie per 15 december 2009. Bij veel initiatieven is tussen eind 2009 en begin 2010 de draagvlakmeting gehouden. Ten aanzien van de uitkomsten van de draagvlakmetingen (beschreven in paragraaf 3.4) is de bekende informatie verwerkt tot 31 januari 2010.

Aanvullend hieraan zijn in januari drie groepsgesprekken gevoerd met ondernemers, ambtenaren en betrokken adviseurs van een selectie van initiatieven in de gebieden met de hoogste concentratie initiatieven: Zuid Nederland, de Noordvleugel van de Randstad en de Zuidvleugel van de Randstad. Aan deze gesprekken hebben in totaal ruim 30 personen deelgenomen.

In de volgende paragrafen gaan we achtereenvolgens in op de geografie en fase van de huidige initiatieven, de initiatiefnemers van een BIZ, de argumenten voor het instellen van een BIZ en de doelen en activiteiten die bij de verschillende initiatieven nagestreefd worden.

2.2 Geografie en locatiemarkers van initiatieven

Eind 2009 zijn er 57 locaties in beeld waar een initiatief voor een BIZ is gestart sinds de Wet per 1 mei 2009 in werking is getreden (zie bijlage I voor een overzicht). Deze initiatieven zijn verdeeld over 33 gemeenten. In een aantal gemeenten zijn er dus op meerdere locaties initiatieven voor een BIZ gestart. Meerdere initiatieven zijn met name gestart in de steden Dordrecht (4), Den Haag (4), Rotterdam (6) en Utrecht (7).

BIZ initiatieven worden door het hele land genomen. Hierbij kan geconstateerd worden dat met name in de Zuidvleugel van de Randstad, het gebied van Dordrecht, Rotterdam naar Den Haag en Noordwijk relatief veel initiatieven lopen. Ook in de omgeving van Utrecht, Hilversum en Vianen en in Zuid Nederland (Roermond, Venlo, Weert) bevinden zich concentraties van initiatieven.

Initiatieven vinden in vrijwel gelijke mate plaats in winkelgebieden en op bedrijventerreinen. Van de bedrijventerreinen waar een initiatief voor een BIZ wordt genomen is 64% een terrein waarop herstructurering of revitalisering plaatsvindt. Van de winkelgebieden bevindt zich één initiatief in een zogeheten aandachtswijk.

	Aantal	%
Bedrijventerreinen	26	46%
Kantorenpark	1	2%
Winkelgebied	29	51%
Anders (gemengd)	1	2%

Tabel 2 Initiatieven naar type terrein

De helft van de initiatieven vindt plaats in een gemeente met meer dan 100.000 inwoners, ongeveer een kwart in een gemeente tussen de 50.000 en de 100.000 inwoners en ongeveer een kwart in een gemeente kleiner dan 50.000 inwoners.

	Aantal	%
< 50.000 inwoners	16	28%
50.000 – 100.000 inwoners	13	23%
>100.000 inwoners	28	49%

Tabel 3 Initiatieven naar omvang gemeente

De omvang van de gebieden waar BIZ initiatieven worden genomen verschilt sterk. De bedrijventerreinen variëren in omvang van 5 hectare tot 289 hectare. Op grotere terreinen worden evenveel initiatieven genomen als op kleinere terreinen.

Aantal ha. gemiddeld	Aantal ha. minimaal	Aantal ha. maximaal	% terreinen <50ha.	% terreinen >50 ha.
79	5	289	48%	52%

Tabel 4 Initiatieven op bedrijventerreinen naar omvang zone (n=25)

Het aantal ondernemingen op de bedrijventerreinen varieert tussen de 35 en de 1000. In de winkelgebieden varieert het aantal ondernemingen tussen de 5 en de 988. Ook hierin is sprake van een grote spreiding.

	% bedrijventerreinen (n=14)	% winkelgebieden (n=22)
< 100 ondernemingen	21%	23%
100-199 ondernemingen	43%	36%
> 200 ondernemingen	36%	41%

Tabel 5 Initiatieven naar aantal ondernemingen

Hieruit blijkt dat het BIZ instrument in de breedte wordt ingezet, in zowel kleine als grote gemeenten, op grote en kleine terreinen en in gebieden met veel en minder ondernemingen.

Onderstaande tabel laat bovendien zien dat hierin tussen bedrijventerreinen en winkelgebieden nauwelijks verschil bestaat.

	Gemiddeld aantal ondernemers	Aantal ondernemers Min	Aantal ondernemers Max
Bedrijventerreinen (n=14)	239	35	1000
Winkelgebied (n=22)	293	5	988
Totaal (n=37)	265	5	1000

Tabel 6 Omvang van de initiatieven

2.3 Fase waarin de initiatieven zich bevinden

De helft van de initiatieven bevindt zich eind 2009 in de informele overlegfase, ongeveer een kwart in de formaliseringsfase en bij ongeveer een kwart heeft een draagvlakmeting plaatsgevonden. Initiatieven waar een (formele) draagvlakmeting heeft plaatsgevonden en waar voldoende draagvlak is geconstateerd, bevinden zich in de uitvoeringsfase. Van de initiatieven waar een draagvlakmeting heeft plaatsgevonden heeft 38% de eisen van de draagvlaktoets gehaald en bevindt zich nu in de uitvoeringsfase.

De initiatieven in winkelgebieden zijn over het algemeen wat verder dan de initiatieven op bedrijventerreinen in het proces dat moet worden om een BIZ te kunnen oprichten. Van de 21 initiatieven waar een draagvlakmeting heeft plaatsgevonden zijn er 16 een winkelgebied.

	Totaal		Bedrijventerreinen		Winkelgebied	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Informele overlegfase	27	47%	17	65%	9	31%
Formaliseringsfase	7	12%	5	19%	1	3%
Uitvoeringsfase²	8	14%	1	4%	7	24%
Draagvlaktoets niet gehaald³	13	23%	3	12%	10	34%
Onbekend	2	4%	0	0%	2	7%

Tabel 7 Fase waarin de initiatieven zich bevinden

In deze tabel is de situatie weergegeven zoals bekend op 31 januari 2010.

² In de uitvoeringsfase bevinden zich die initiatieven die de draagvlaktoets wel gehaald hebben.

³ Sommige initiatieven zullen, al dan niet in aangepaste vorm, het traject opnieuw ingaan

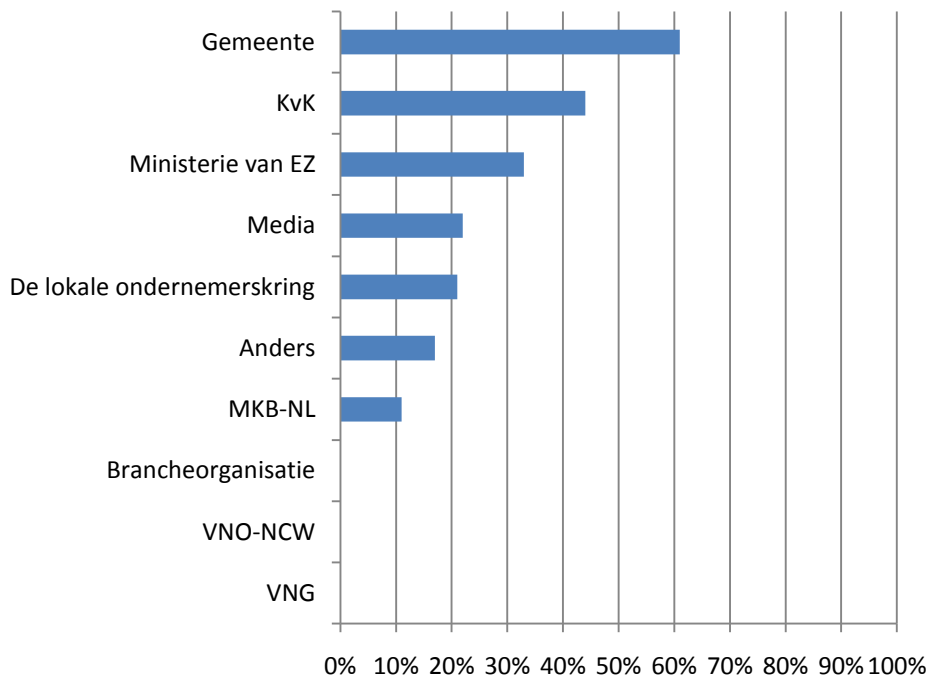
2.4 De initiatiefnemers van een BIZ

Het initiatief voor de BIZ komt voornamelijk van ondernemersverenigingen, winkeliersverenigingen en stichtingen voor beveiliging van bedrijventerreinen. Hieruit blijkt, en de groepsgesprekken bevestigen dit beeld, dat initiatieven, voor zover bekend, doorgaans voortkomen uit bestaande (vrijwillige) samenwerkingsverbanden en organisaties. In onderstaande tabel zijn de enquête resultaten op dit punt weergegeven.

	Aantal
Centrummanagementorganisatie	1
Een groep ondernemers in het gebied	1
KVO werkgroep	1
Ondernemersvereniging	12
Parkmanagementorganisatie	2
Stichting voor beveiliging bedrijventerreinen	4
Winkeliersvereniging	4
Onbekend (enquête niet ingevuld)	29

Tabel 8 Initiatiefnemers voor een BIZ

De meeste ondernemers worden door de gemeente bekend gemaakt met de BIZ en de mogelijkheden die dat biedt. Ook de Kamers van Koophandel en het Ministerie van EZ wijzen ondernemers op de mogelijkheden van de BIZ. In de onderstaande figuur is weergegeven op welke manier ondernemers bekend zijn geraakt met het BIZ instrument.

Figuur 1 Hoe bent u bekend geraakt met BIZ? (n=18)

Branche- en koepelorganisaties worden hierbij niet of nauwelijks genoemd. Met name brancheorganisaties (o.a. RND en KHN) maar ook MKB Nederland en VNO-NCW geven volgens respondenten blijk van een behoedzame houding ten opzichte van het BIZ instrument. Als reden hiervoor noemen respondenten de vrees dat met het BIZ instrument publieke taken privaat gefinancierd gaan worden.

2.5 Argumenten voor het instellen van een BIZ

Ondernemers

De betrokken ondernemers noemen vrijwel allemaal als argument om een BIZ te overwegen het voorkomen van zogenoemde *free riders*. Bij de bestaande vrijwillige ondernemersinitiatieven, zoals bijvoorbeeld een ondernemersvereniging, zijn vrijwel nooit alle ondernemers aangesloten. De activiteiten die vanuit het vrijwillige initiatief ontplooid worden, worden betaald door de groep aangesloten leden, maar veelal hebben alle ondernemers er voordeel van. Door het bestaande initiatief onder te brengen in een BIZ worden de kosten door 100% van de betrokkenen opgebracht, waardoor de bijdrage van de bestaande leden omlaag kan.

Daarnaast geven ondernemers aan dat een BIZ een instrument kan zijn om het 'collectief bewustzijn' te vergroten. Bij een aantal ondernemers bestaat zorg over de toenemende

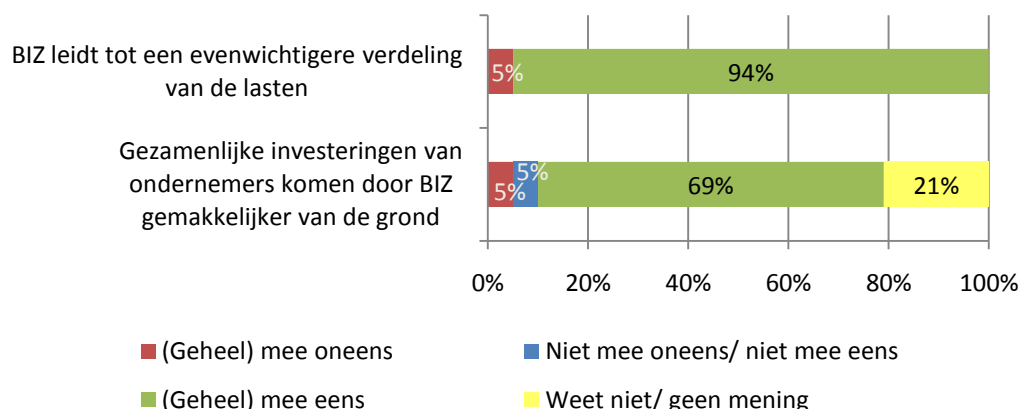
individualisering en onthechting. Ook wordt aangegeven dat een BIZ op termijn mogelijkheden biedt voor wijkontwikkeling en professioneler gebiedsmanagement, vanwege de grotere collectieve mogelijkheden die het instrument biedt.

Gemeenten

Dat een BIZ bijdraagt aan een betere verdeling van lasten tussen ondernemers wordt ook door de meeste gemeenten als voordeel gezien. Daarnaast zijn er nog andere voordelen die door enkele gemeenten worden genoemd:

- Er is een grotere betrokkenheid van de ondernemers bij de omgeving.
- Er is meer begrip voor elkaar, zowel tussen ondernemers onderling als tussen gemeente en ondernemers.
- De samenwerking wordt meer structureel van aard en er is een duidelijk aanspreekpunt voor gemeenten wat mogelijkheden biedt voor snel en doelgericht handelen.

Het voordeel dat door veel ambtenaren genoemd wordt, een betere verdeling van de lasten tussen ondernemers, is ook in een aparte stelling voorgelegd. Op één na zijn alle gemeente ambtenaren het er inderdaad mee eens dat BIZ leidt tot een evenwichtigere verdeling van de lasten. Ook geeft een meerderheid aan dat gezamenlijke investeringen van ondernemers gemakkelijker van de grond komen door BIZ.

Figuur 2 Mogelijke voordelen van een BIZ volgens ambtenaren (n=19)

BIZ in vergelijking met andere ondernemersfondsen

Naast de BIZ bestaan ook andere instrumenten die tot doel hebben de kwaliteit van het openbaar gebied van en rondom bedrijvenlocaties te verbeteren en de *free-rider* problematiek te voorkomen,

zoals bijvoorbeeld een opslag op de Onroerend Zaak Belasting (OZB) die ten goede komt aan ondernemers (het 'Leids model') en reclamebelasting. In gesprekken met ondernemers en gemeenten die voor de BIZ gekozen hebben worden de volgende voordelen ten opzichte van andere instrumenten genoemd:

- De geringe perceptiekosten voor BIZ (en ook de OZB-opslag) omdat gebruik gemaakt wordt van het WOZ-bestand en inning via de OZB. Hierbij moet opgemerkt worden dat er grote verschillen tussen gemeenten lijken te bestaan. Met name bij grote gemeenten lijkt het doorvoeren van de voor de BIZ noodzakelijke systeemaanpassingen een kostbare aangelegenheid te zijn.
- De BIZ maakt het mogelijk een gebiedsspecifieke heffing op te leggen. Dit is voor de OZB-opslag niet mogelijk, deze geldt voor alle 'niet-woningen'.
- Draagvlak bij ondernemers is een vereiste. BIZ is het enige instrument waaraan expliciet draagvlakeisen aan zijn verbonden. Gemeenten zien dit als een voordeel, hoewel discussie bestaat over de hoogte van de draagvlakeisen (zie paragraaf 3.4).
- Het BIZ instrument wordt, meer dan andere instrumenten, met name door ondernemers ervaren als 'voor en door' ondernemers, omdat de doelen en activiteiten door ondernemers zelf zijn opgesteld en omdat het beheer van de middelen door de ondernemers zelf plaatsvindt.

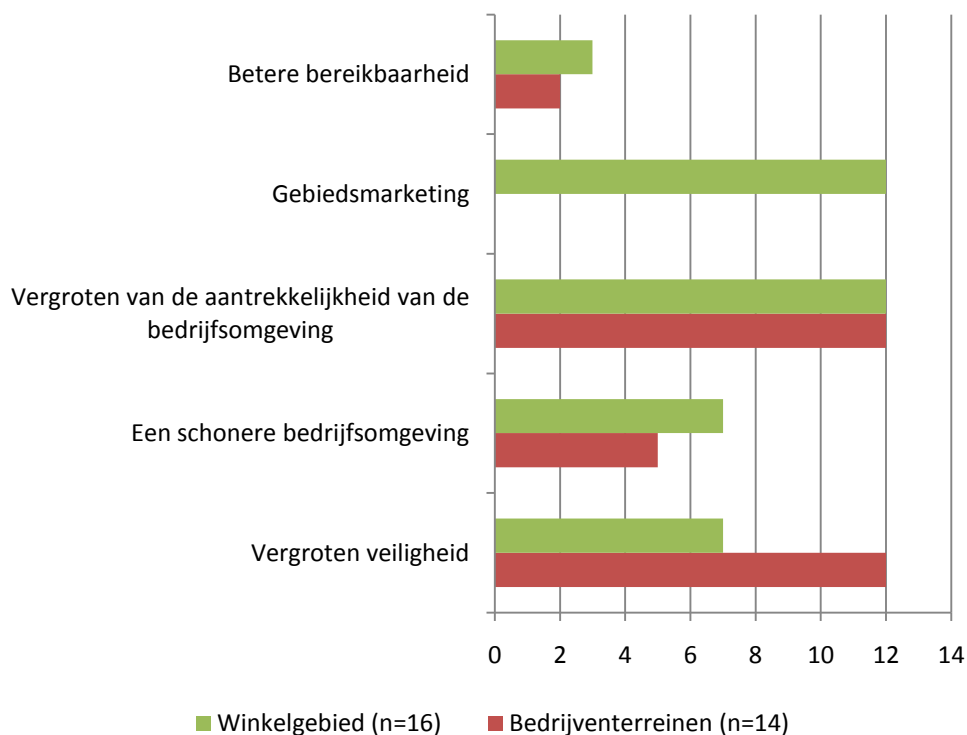
2.6 Doelstelling en activiteiten

Om te komen tot ondertekening van de uitvoeringsovereenkomst en de heffingsverordening dienen de BIZ initiatieven doelstellingen te formuleren. Dit gebeurt door middel van het opstellen van een projectplan. Hierin staat onder meer wat de ondernemers met de BIZ-zones willen bereiken. Voordat de verordening kan worden vastgesteld moet er een uitvoeringsovereenkomst worden getekend tussen de vereniging/stichting en de gemeente. Deze overeenkomst bepaalt in ieder geval dat de vereniging of stichting de activiteiten uit het plan van aanpak zal uitvoeren om datgene te bereiken wat vooraf is aangegeven. De doelstelling die de meeste initiatieven hebben is het vergroten van de aantrekkelijkheid van de bedrijfsomgeving, de verdeling onder bedrijventerreinen en winkelgebieden is gelijk. Daarna is de doelstelling vergroten van de veiligheid diegene die het meest voorkomt. Bedrijventerreinen noemen deze doelstelling vaker dan initiatieven in winkelgebieden. Gebiedsmarketing is een doelstelling die alleen bij winkelgebieden voorkomt.

Het vergroten van de veiligheid als doelstelling komt voort uit de ervaringen van zowel bedrijventerreinen als winkelgebieden met verschillende vormen van criminaliteit. Uit verschillende onderzoeken⁴ naar veiligheid en veiligheidsbeleving zijn uitgevoerd, blijkt dat het daarbij onder meer gaat om criminaliteitsvormen als inbraak, diefstal, vernieling, zakkenrollen, straatroof en bedreiging. Hoewel deze uitkomsten betrekking hebben op het schaalniveau van wijken, stadsdelen en

⁴ Verschillende gemeentelijke veiligheidsmonitors

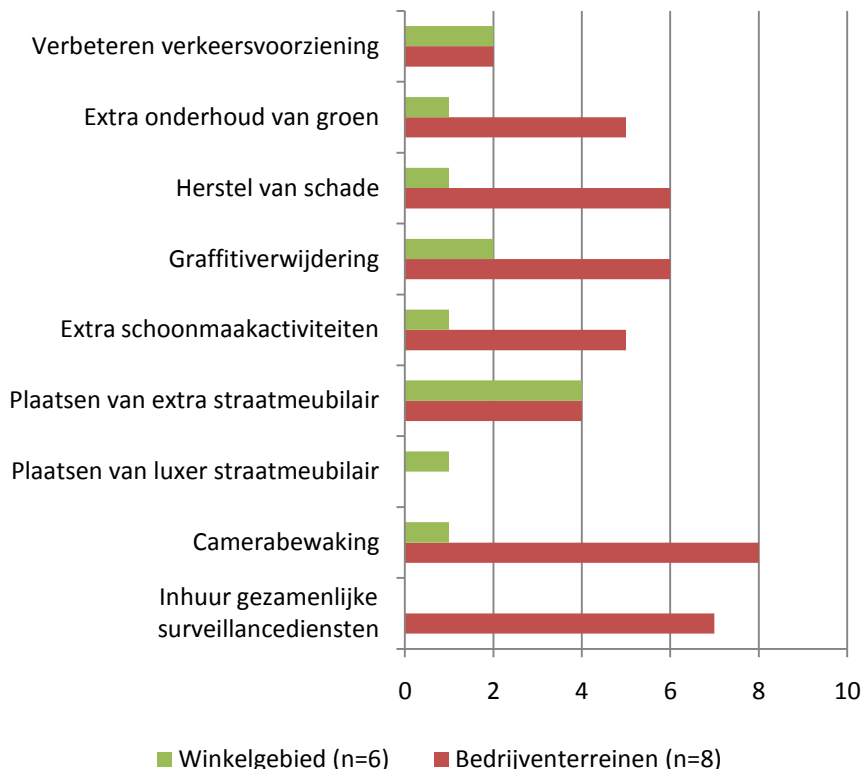
bedrijventerreinen, en niet op het niveau van de individuele BIZ, illustreert dit wel de achtergrond van (een deel van) de problematiek. Zowel bedrijventerreinen als winkelgebieden ervaren de meeste last van vernielingen die worden aangericht op de terreinen. Vandalisme wordt door ondernemers op bedrijventerreinen, winkeliers en bezoekers van winkels als een veel voorkomend probleem ervaren. Daarnaast zijn inbraak en diefstal de meest voorkomende delicten die bedrijventerreinen kennen. Bijna de helft van de bedrijventerreinen kent inbraak en diefstal als tweede grote last na vernielingen. Mishandeling is na inbraak en diefstal het delict dat het meest voorkomt op bedrijventerreinen. Voor een ruime meerderheid van de winkelgebieden is mishandeling naast vernieling de grootste vorm van criminaliteit. Daarnaast komt inbraak in winkelgebieden ook regelmatig voor.

Figuur 3 Aantal initiatieven met betreffende doelstelling

Om deze doelstellingen te bereiken moeten activiteiten worden ondernomen. Op dit moment zijn de initiatieven voornemens diverse activiteiten ondernemen, zie figuur 4. Opvallend is dat de in figuur 4 genoemde activiteiten met name door de bedrijventerreinen worden ondernomen. De winkelgebieden geven naast deze activiteiten nog aan dat zij evenementen willen organiseren en sfeerverlichting willen aanschaffen. De activiteiten van de winkelgebieden sluiten dus meer aan bij de gebiedsmarketing terwijl de activiteiten van de bedrijventerreinen meer zijn gericht op veiligheid

en het aanzien van de omgeving door bijvoorbeeld herstel van schade, graffitiwrijving en extra schoonmaakactiviteiten.

Figuur 4 Activiteiten die door BIZ worden ondernomen

Initiatieven kunnen meerdere doelstellingen hebben. Dit hangt af van wat er door de ondernemers in het plan van aanpak voor de BIZ en uiteindelijk in de uitvoeringsovereenkomst is opgenomen. In tabel 8 is een overzicht gegeven van het aantal doelen dat elk initiatief telt. Zo zijn er bijvoorbeeld elf initiatieven die drie doelen bij de BIZ hebben.

Veel initiatieven formuleren in de uitvoeringsovereenkomst algemene doelen voor de BIZ zoals het versterken van de economische structuur, het vergroten van de aantrekkelijkheid van het centrum en een verhoging van schoon, heel en veilig en het verbeteren van de leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit. Uit tabel 8 blijkt dat 37% van de initiatieven drie doelstellingen heeft. Een kleiner percentage van de initiatieven heeft vier of meer doelstellingen. Veel initiatieven formuleren in hun plan van aanpak een breed pakket van doelstellingen. Vervolgens wordt in het plan van aanpak aangegeven dat er concrete doelen en actiepunten worden geformuleerd en vertaald in projecten op basis van de doelstellingen die vooraf zijn geformuleerd. Het formuleren van veel doelstellingen kan de haalbaarheid van een BIZ in gevaar brengen. Uit de groepsgesprekken is gebleken dat veel doelstellingen in een plan van aanpak en uitvoeringsovereenkomst zorgen voor onverschilligheid bij

de ondernemers. Er gaat te veel tijd zitten in het overtuigen van de ondernemers om te komen tot een gezamenlijk plan van aanpak en heldere activiteiten. De voorkeur gaat eerder uit naar een beperkt aantal doelstellingen waardoor de verscheidenheid bij de ondernemers wordt ingeperkt.

Aantal doelen	Aantal initiatieven	%
1	7	23%
2	5	17%
3	11	37%
4	4	13%
5	3	10%

Tabel 9 Aantal doelen per initiatief

Het grootste gedeelte van de initiatieven heeft meerdere activiteiten geformuleerd die tot realisatie van de doelstellingen moeten leiden. Uit tabel 9 blijkt dat 36% van de initiatieven zelfs ruim zeven activiteiten heeft geformuleerd. Naast de genoemde activiteiten in figuur 4 worden activiteiten als citymarketing, het organiseren van evenementen en het aanbrengen van sfeerverlichting als overige activiteiten genoemd die door de initiatieven worden opgepakt.

Ook voor de activiteiten per initiatief is uit de groepsgesprekken gebleken dat een groot aantal activiteiten niet direct garant staat voor een succesvolle doorvoering van een BIZ. Net als bij de doelstellingen kunnen veel activiteiten zorgen voor een grotere tijdsinvestering bij de ondernemers en kan de verdeeldheid groter worden waardoor de haalbaarheid risico loopt.

Aantal activiteiten	Aantal initiatieven	%
1	1	7%
2	1	7%
3	4	29%
4	2	14%
5	1	7%
6	0	0%
7	5	36%

Tabel 10 Aantal activiteiten per initiatief

3. Proces en samenwerking

3.1 Inleiding

Zoals in paragraaf 1.2 aangegeven worden in de Memorie van Toelichting bij de Experimentenwet BIZ drie fasen onderscheiden, de informele overlegfase, de formaliseringsfase en de uitvoeringsfase. De eerste twee fasen moeten er toe leiden dat er een BIZ van kracht wordt. Als deze eenmaal van kracht is, verkeert de BIZ in de uitvoeringsfase. In deze eerste twee fasen is er sprake van een intensieve samenwerking tussen de initiatiefnemers van de BIZ en gemeenten. De overige ondernemers in de zone staan nog wat meer op de achtergrond maar van hen moet wel het benodigde draagvlak komen.

In dit hoofdstuk schetsen we eerst een algemeen beeld van het onderling vertrouwen tussen gemeente en initiatiefnemers. Vervolgens gaan we per fase in op het procesverloop en de onderlinge samenwerking. Omdat nog geen enkele BIZ zich (eind 2009) in de uitvoeringsfase bevindt, gaan we in dit hoofdstuk met name in op de samenwerking tussen BIZ organisatie en gemeente in de informeel overleg- en formaliseringsfase.

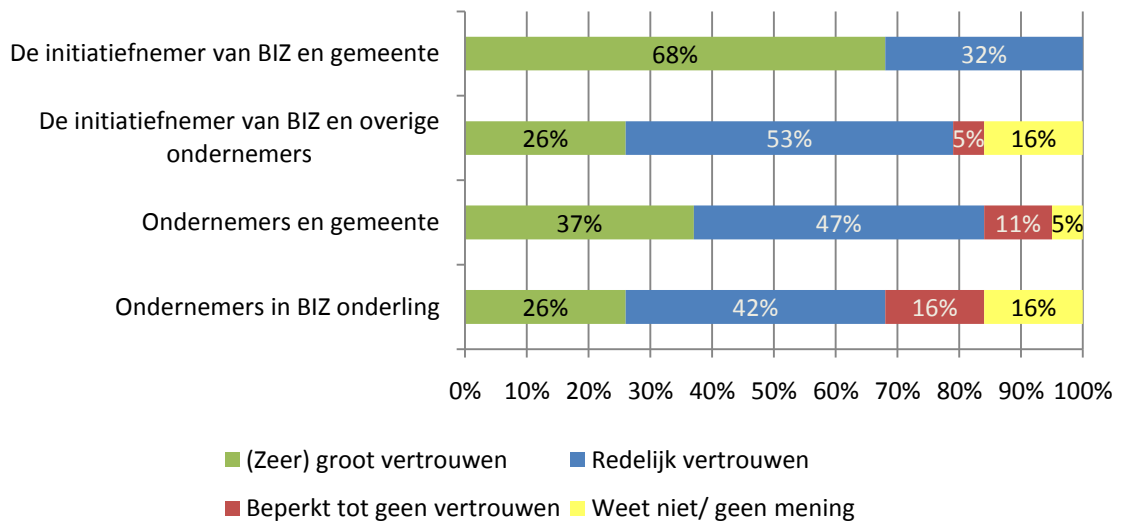
3.2 Vertrouwen tussen gemeente en initiatiefnemers

Zowel initiatiefnemende ondernemers als gemeente ambtenaren zijn in de enquête bevraagd over hun waardering van het vertrouwen tussen verschillende partijen die betrokken zijn bij de oprichting van een BIZ. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen initiatiefnemers, de gemeente, ondernemers in het algemeen en de ondernemers in de (beoogde) BIZ.

Gemeenten

Ruim tweederde (68%) van de gemeenten beoordeelt het vertrouwen tussen initiatiefnemers en de gemeente als goed tot zeer goed, de rest (32%) als redelijk. Dit is aanmerkelijk hoger dan hoe gemeenten het vertrouwen tussen ondernemers en gemeente in algemene zin ervaren. Ruim een derde (37%) van de gemeenten beoordeelt het vertrouwen als goed tot zeer goed en ruim de helft (53%) als redelijk. De rest heeft beperkt of geen vertrouwen (5%) of heeft daarover geen mening.

Circa een kwart (26%) van de gemeenten beoordeelt het vertrouwen tussen ondernemers in de BIZ onderling als (zeer) groot, en circa de helft als redelijk (42% – 53%). 16% van de gemeenten die de enquête op dit punt heeft ingevuld ziet tussen ondernemers in de BIZ beperkt tot geen vertrouwen.

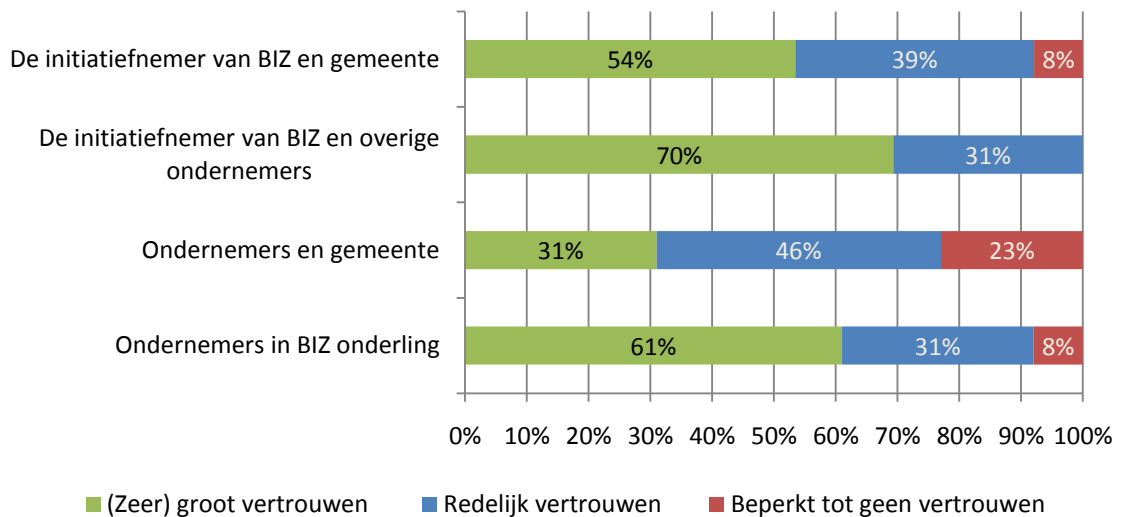

Figuur 5 Beoordeling van vertrouwen tussen partijen betrokken bij het oprichten van een BIZ volgens gemeenten (n=19)

Initiatiefnemende ondernemers

De initiatiefnemende ondernemers die enquête op dit punt hebben ingevuld beoordelen het vertrouwen tussen initiatiefnemende ondernemers en gemeenten licht kritischer dan gemeenten dat doen: ruim de helft (54%) beoordeelt het vertrouwen als (zeer) groot, 39% als redelijk en 8% ervaart beperkt tot geen vertrouwen. Dit vertrouwen is wel hoger dan zoals zij het vertrouwen tussen gemeente en ondernemers in algemene zin beoordelen.

Initiatiefnemende ondernemers zijn juist positiever dan gemeenten over het onderling vertrouwen tussen ondernemers. Circa tweederde beoordeelt het onderling vertrouwen als (zeer) groot, circa een derde als redelijk.

Figuur 6 Beoordeling van het vertrouwen tussen partijen betrokken bij het oprichten van een BIZ volgens ondernemers (n=13)

Over het algemeen kunnen we zeggen dat er groot tot redelijk vertrouwen is tussen de diverse partijen betrokken bij de BIZ. Ook zijn er geen grote verschillen tussen hoe gemeenten dit zien en hoe de initiatiefnemers dit zien. De initiatiefnemers van een BIZ en de gemeente hebben onderling veelal intensief contact en het onderling vertrouwen is hier, van beide kanten, het grootst. De gemeente ziet alleen een beperkter vertrouwen tussen ondernemers onderling en de ondernemers en de initiatiefnemer van de BIZ dan de initiatiefnemer van de BIZ.

3.3 Informele overlegfase

Van de zeventien ondernemers die ons meer over het procesverloop kunnen zeggen geven er drie aan zich in de informele overlegfase te bevinden en veertien in de formaliseringsfase. In de navolgende paragrafen wordt ingegaan op de afzonderlijke fasen in het proces.

De drie ondernemers die aangegeven hebben zich te bevinden in het proces van informeel overleg, hebben de planvorming en afstemming met de gemeente inmiddels uitgevoerd of zijn daar mee bezig. Aan draagvlaklobby is men nog niet toegekomen.

De doorlooptijd van de informele overlegfase is gemiddeld acht maanden. Het initiatief dat de kortste doorlooptijd had deed de informele overlegfase in één maand en het initiatief dat er het langste over deed had een doorlooptijd van 24 maanden⁵ voor de informele overlegfase.

⁵ Sommige initiatieven zijn al gestart vóór de daadwerkelijke inwerkingtreding van de wet.

Draagvlaklobby

De draagvlaklobby is nog niet uitgevoerd door de ondernemers die zich nu in de informele overlegfase bevinden. We baseren ons dus op de gegevens van de ondernemers die al in de formaliseringsfase zitten en terugkijken op de informele overlegfase. Van hen is het merendeel tevreden over de draagvlaklobby. Eén ondernemer is ontevreden.

	N	%
Zeer ontevreden	0	0%
Ontevreden	1	7%
Niet tevreden/ niet ontevreden	2	14%
Tevreden	9	64%
Zeer tevreden	2	14%
Weet niet/ geen mening	0	0%

Tabel 11 Mate van tevredenheid ondernemers over de draagvlaklobby (n=14)

De draagvlaklobby wordt in de open antwoorden van de enquête juist ook genoemd als één van de punten die goed verliep in de informele overlegfase. Ondernemers geven daarin aan dat zij in deze fase veelal persoonlijk langs gaan bij alle stemgerechtigde ondernemers in het gebied, het initiatief onder de aandacht brengen en de behoeften verkennen. Betrokken ondernemers worden per brief en per mail op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen. Ook op de ALV van ondernemersverenigingen of winkeliersverenigingen wordt het initiatief toegelicht. Ondernemers geven daarnaast in de enquête aan dat dit een tijdrovende en arbeidsintensieve klus is, met name het betrekken en overtuigen van ondernemers die geen lid zijn van vrijwillige verbanden. Veel van deze ondernemers zijn vaak terughoudend of onverschillig.

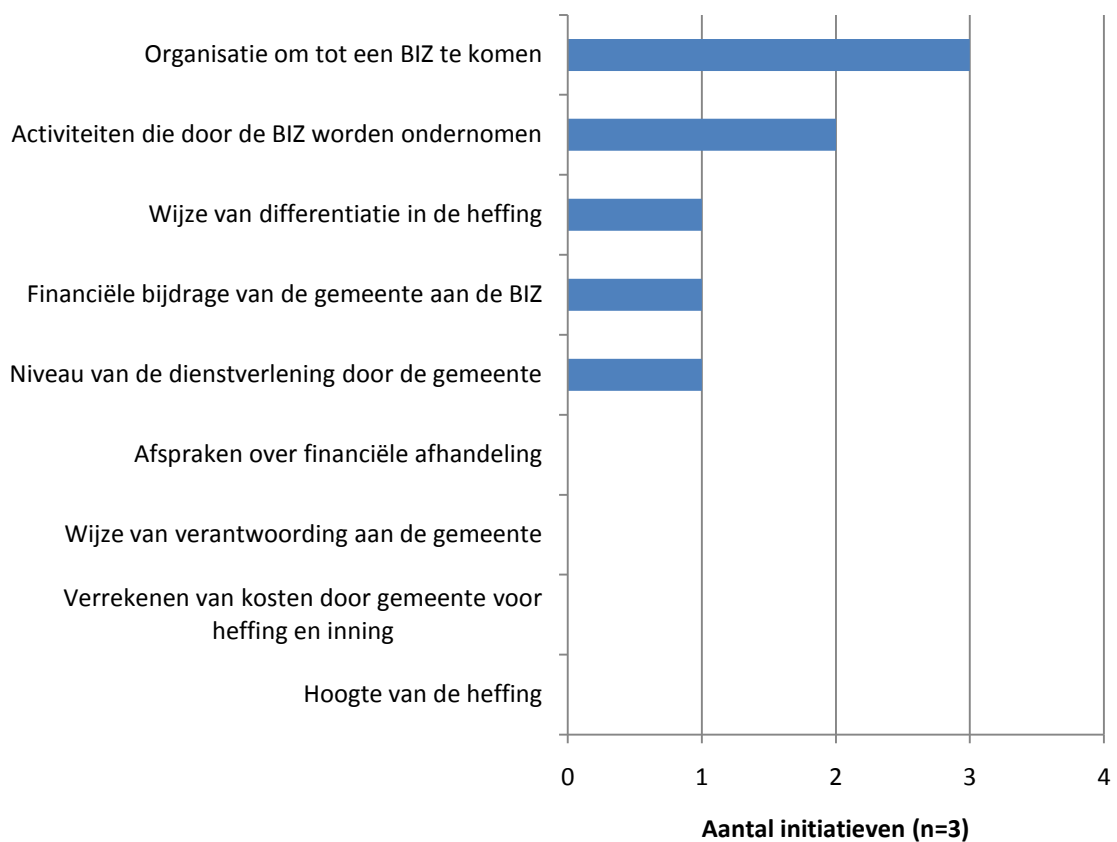
Als knelpunt in deze fase wordt door enkele respondenten genoemd dat aan de informele draagvlakmeting in de Wet geen nadere eisen zijn gesteld. Hen is het niet duidelijk of en hoe deze meting moet plaatsvinden. Bovendien wordt aangegeven dat in theorie de gemeente altijd een BIZ initiatief kan tegenhouden, door de informele draagvlakmeting als ongeldig te verklaren. Overigens volgt dit niet uit de Wet: deze schrijft geen informele draagvlakmeting voor.

Afstemming met de gemeente

Het moment waarop afstemming met de gemeente plaatsvindt is niet voor elk initiatief gelijk. Voor de drie initiatieven die zich nu in de informele overleg fase bevinden varieert dit van nul (één initiatief), twaalf weken (één initiatief) tot zestien weken (ook één initiatief) nadat de eerste ideeën voor een BIZ er waren.

De onderwerpen die door de respondenten met de gemeente in deze fase besproken worden zijn divers. In deze fase komt met name aan de orde hoe tot een organisatie voor een BIZ te komen, de activiteiten die de BIZ zou moeten ontplooiën en de wijze waarop eventuele differentiatie van de heffing vormgegeven zou kunnen worden. Ook een eventuele bijdrage van de gemeenten en het serviceniveau van de gemeente komen hier aan de orde. Bij de drie initiatieven die zich eind 2009

in deze fase bevonden is ook een aantal onderwerpen niet besproken, zoals de hoogte van de heffing, de wijze van verantwoording door de BIZ aan de gemeente, het verrekenen van kosten door gemeente voor heffing en inning en de afspraken over financiële afhandeling. Dit betekent niet dat hierover geen discussie plaatsvindt, maar deze onderwerpen lijken meer aan de orde te komen bij de planvorming.

Figuur 7 Onderwerpen waarover afstemming met de gemeente plaatsvindt

De medewerking van de gemeente wordt door twee van de drie ondernemers als (zeer) goed beoordeeld, en ook de ambtenaren van de gemeente worden door twee van de drie ondernemers als deskundig beoordeeld.

De ondernemers van de initiatieven die al in de formaliseringsfase zijn over het algemeen (78%) (zeer) tevreden over de afstemming met de gemeente, zie onderstaande tabel.

	N	%
Zeer ontevreden	0	0%
Ontevreden	1	7%
Niet tevreden/ niet ontevreden	2	14%
Tevreden	8	57%
Zeer tevreden	3	21%
Weet niet/ geen mening	0	0%

Tabel 12 Mate van tevredenheid van ondernemers over afstemming met gemeente (n=14)

Een groot deel van de ondernemers noemt het overleg met de gemeente als positief punt uit de informele overlegfase en was tevreden over de ingezette projectleider vanuit de gemeente. Knelpunten die door ondernemers in deze fase genoemd worden zijn de stroperigheid van het ambtelijk apparaat, en de, volgens enkele respondenten, weinig flexibele houding van de belastingafdeling die de uitvoering van de heffing moet verzorgen. Ook bestaat in dit stadium discussie over de interpretatie van de Wet. Hierna, bij het onderdeel planvorming, wordt dit verder uitgewerkt.

Planvorming

Bij de planvorming worden onder andere de activiteiten bepaald, vindt de geografische afbakening van de BIZ plaats, wordt de hoogte van de heffing die ondernemers moeten betalen bepaald en wordt nagedacht over het oprichten van de organisatie voor de BIZ. In het vorige hoofdstuk is al ingegaan op de activiteiten die de diverse BIZ initiatieven willen uitvoeren.

De ondernemers die zich in de formaliseringsfase bevinden, zijn terugkijkend vrijwel allemaal tevreden over de planvorming.

	N	%
Zeer ontevreden	0	0%
Ontevreden	0	0%
Niet tevreden/ niet ontevreden	0	7%
Tevreden	9	64%
Zeer tevreden	4	29%
Weet niet/ geen mening	0	0%

Tabel 13 Mate van tevredenheid ondernemers over planvorming (n=13)

Een veelgenoemd knelpunt in dit stadium dat zowel door respondenten van de enquête als in de groepsgesprekken wordt genoemd is de interpretatie van de Wet. De Wet biedt ruimte, maar ook veel ruimte voor interpretatie. Tussen gemeenten en ondernemers vindt discussie plaats over de manier waarop de Wet geïnterpreteerd mag worden. Dit richt zich in de eerste plaats op de doelstellingen die met de BIZ kunnen worden nagestreefd. Veel respondenten, met name van

initiatieven in winkelgebieden, vinden dat de Wet teveel is gericht op schoon, heel en veilig. Voor ondernemers in winkelgebieden zijn promotie, marketing en feestverlichting en de Sinterklaasinkomst veelal activiteiten om in een BIZ onder te brengen. Gemeenten gaan hier verschillend mee om: een aantal gemeenten gaat hierin mee, een aantal alleen als deze doelen als nevensdoelstellingen worden gezien, een aantal wil promotie niet in een BIZ heffing onder brengen.

Uit de groepsgesprekken blijkt dat de terughoudendheid van gemeenten om hierin mee te gaan, voortvloeit uit het risico van bezwaarprocedures. Wanneer een ondernemer bezwaar maakt tegen de heffing voor deze activiteiten betekent dat in de eerste plaats dat de gemeente kosten moet maken om de procedure te doorlopen, maar ook dat het risico bij de gemeente ligt wanneer het bezwaar wordt toegekend.

Daarnaast vindt discussie plaats over de vraag wie de heffing moet gaan betalen. Volgens respondenten laat de Wet ruimte om de heffing door zowel gebruikers als vastgoedeigenaren of door een combinatie daarvan te laten betalen. Met name bij bedrijfsverzamelgebouwen, leegstaande panden en bedrijfsonderdelen van grotere organisaties levert dit discussie op. Hier wordt waarschijnlijk gedoeld op de mogelijkheid die de Wet biedt om in geval van leegstand de eigenaar in de heffing te betrekken (in andere gevallen zijn het de gebruikers van niet woningen die bijdrageplichtig zijn).

Een ander belangrijk aspect waarover verschillen in interpretatie bestaan zijn de mogelijkheden om differentiatie in de heffing naar doelgroepen aan te brengen. De mogelijkheid van een gebiedsafbakening is duidelijk, maar dit geldt niet voor de mogelijkheden van brancheafbakening. Ook op dit punt wordt de Wet wisselend geïnterpreteerd.

De drie respondenten die zich in deze fase bevinden, hebben aangegeven in de heffing te willen differentiëren. Eén op basis van de WOZ-waarde en bij de andere twee initiatieven is nog onbekend hoe gedifferentieerd gaat worden. De Wet geeft drie mogelijkheden voor heffing:

- Een vast tarief.
- Een tarief naar rato van de WOZ-waarde.
- Een (gedifferentieerd) tarief op basis van de WOZ-waarde, waar per waardeklasse een ander tarief geldt.

Hierbij is het mogelijk om voor bepaalde categorieën objecten (zoals bijvoorbeeld kerken of musea) een ander tarief te hanteren zodat zij geheel of gedeeltelijk worden ontzien.

Uit de 21 initiatieven die een formele draagvlakmeting hebben uitgevoerd blijkt dat daarvan de helft kiest voor een vast tarief. Bij zes initiatieven is gekozen voor een gedifferentieerd tarief en bij vijf initiatieven voor een tarief naar rato van de WOZ-waarde. In bijlage II is een overzicht gegeven van de tarieven voor deze initiatieven.

3.4 Formaliseringsfase

In de formaliseringsfase worden vier activiteiten onderscheiden om de BIZ te formaliseren. Er wordt een organisatie opgericht voor de BIZ, er wordt een uitvoeringsovereenkomst getekend tussen de gemeente en de BIZ organisatie, de heffingsverordening wordt opgesteld en goedgekeurd door de gemeenteraad en uiteindelijk wordt een draagvlakmeting gehouden. De eerste drie activiteiten zijn ieder al door acht initiatieven uitgevoerd. De draagvlakmeting is op het moment dat de enquête is uitgevoerd nog door geen van de initiatieven gehouden. Inmiddels (31 januari 2010) is bekend dat de draagvlakmeting voor twintig initiatieven heeft plaatsgevonden.

	Aantal
Oprichten organisatie	8
Tekenen van de uitvoeringsovereenkomst	8
Vaststellen verordening in de gemeenteraad	8
Draagvlakmeting	0

Tabel 14 Uitgevoerde activiteiten door ondernemers in de formaliseringsfase (n=8)

Oprichting organisatie

Ongeveer de helft van de initiatieven die een organisatie oprichten kiezen voor een vereniging en de andere helft voor een stichting. Voor een vereniging wordt gekozen op advies van de Kamer van Koophandel of omdat de gemeente dit wilde in verband met het meer democratische karakter. Voor een stichting wordt gekozen omdat het efficiënter is onder andere vanwege de snellere besluitvorming die binnen een stichting mogelijk is.

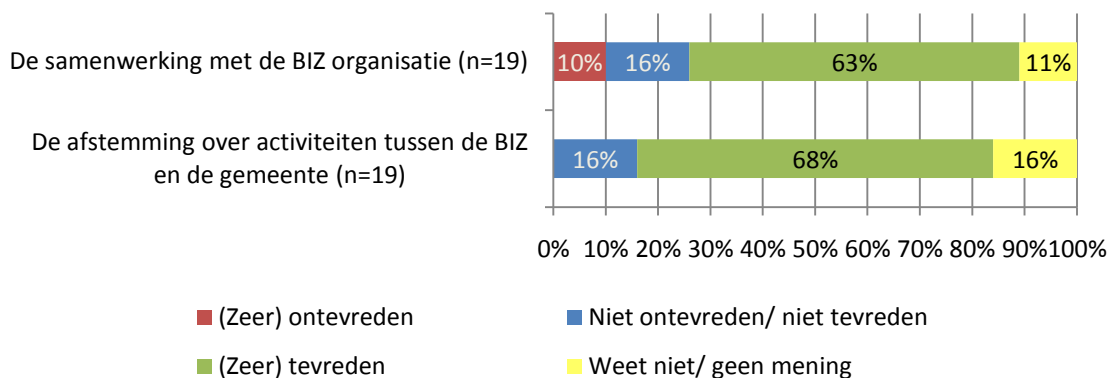
	N	%
Vereniging	3	38%
Stichting	5	63%

Tabel 15 Keuze voor organisatievorm (n=8)

De gemeenten zijn tevreden over de samenwerking met de BIZ-organisatie en over de afstemming van de activiteiten. Daarnaast geven zij aan dat een BIZ-organisatie als spreekbuis fungeert naar de gemeente toe, zie onderstaande tabel.

	N	%
Geheel mee oneens	0	0%
Mee oneens	1	5%
Niet mee oneens/ niet mee eens	4	21%
Mee eens	8	42%
Geheel mee eens	4	21%
Weet niet/ geen mening	2	11%

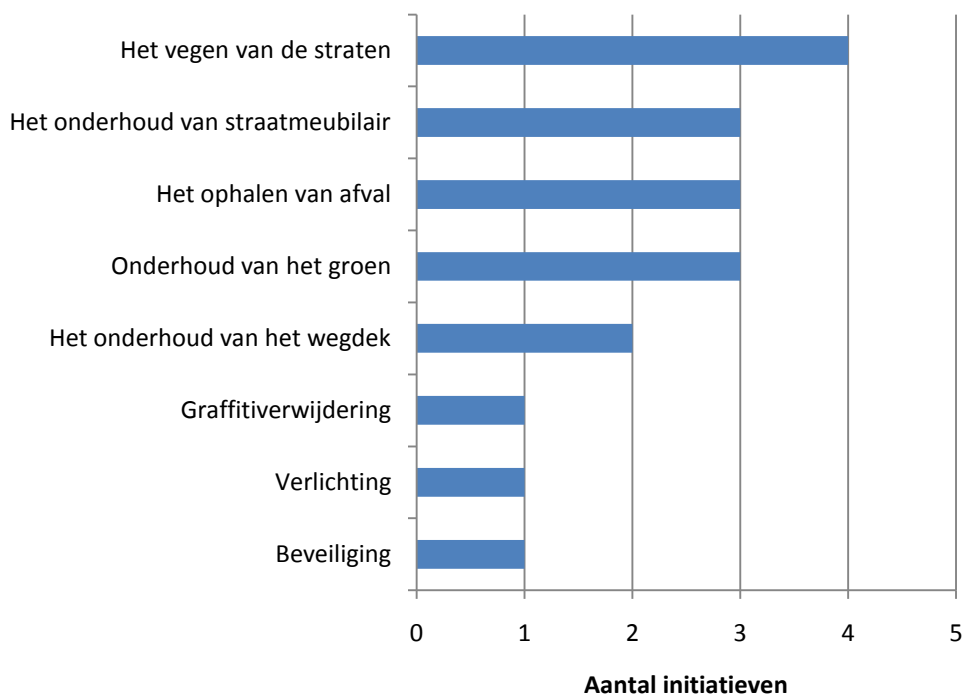
Tabel 16 Een BIZ-organisatie fungeert als spreekbuis voor ondernemers in het BIZ gebied naar de gemeente (volgens gemeenten)(n=19)

Figuur 8 Waardering van de samenwerking tussen BIZ organisatie en gemeente door gemeenten (n=19)

Tekenen van de uitvoeringsovereenkomst

Bij vijf van de acht initiatieven waarbij de uitvoeringsovereenkomst is getekend zijn ook afspraken gemaakt over het serviceniveau dat de gemeente levert in de BIZ. In vier van de vijf initiatieven is dit ook vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst. Bij één initiatief is dit vastgelegd in een ander document. De afspraken die zijn vastgelegd gaan over onderstaande aspecten.

Figuur 9 Aspecten waarover afspraken gemaakt worden met de gemeente over het serviceniveau (n=5)

Perceptiekosten

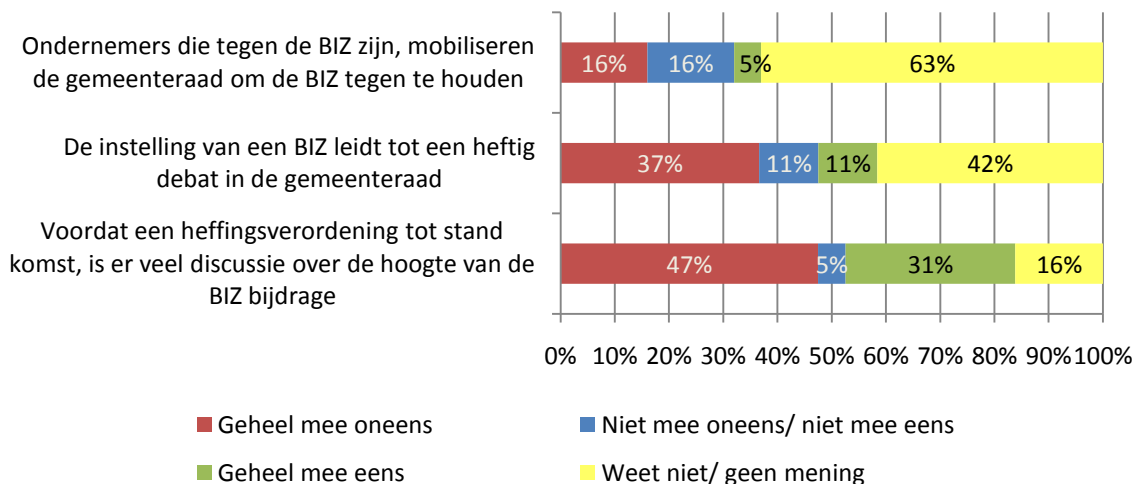
In twee gemeenten is beoogd perceptiekosten in rekening te brengen voor de heffing en invordering. Bij één gemeente zou ca. 1,5% perceptiekosten in rekening worden gebracht, bij de andere gemeente zou dit percentage op 3% komen te liggen.

Als reden om perceptiekosten in rekening te brengen geven betreffende gemeenten aan dat in de begroting geen rekening is gehouden met de BIZ initiatieven, mede als gevolg van het moment van invoering van de Wet en de korte termijn waarop de initiatieven tot stand zijn gekomen. Om de kosten en risico's toch (gedeeltelijk) af te dekken worden perceptiekosten in rekening gebracht.

Behandeling in de gemeenteraad

Zowel de ondernemers als de gemeenteambtenaren geven voor ongeveer de helft aan niet te weten of de behandeling van de heffingsverordening in de gemeenteraad een stevig debat opleverde in de gemeenteraad. Twee ondernemers geven aan dat het wel een stevig debat opleverde waarbij het bij één initiatief ging om de niet-leden van de winkeliersvereniging en een ondernemer geeft aan dat het geen stevig debat opleverde.

De gemeenteambtenaren kunnen voor het grootste deel niet aangeven of tegenstanders van de BIZ de gemeenteraad mobiliseren om de BIZ tegen te houden en ook geven zij niet aan dat er veel discussie over de hoogte van de bijdrage is.

Figuur 10 Aspecten in de formaliseringsfase beoordeeld door gemeenten (n=19)

Draagvlakmeting

Een BIZ kan alleen doorgang vinden als uit een draagvlakmeting onder de ondernemers blijkt dat er voldoende steun is. Volgens de Wet is hier sprake van als aan de volgende eisen is voldaan:

- De respons bij de draagvlakmeting is minimaal 50%;

- Minimaal tweederde van de respondenten is voor instelling van de BIZ;

De voorstemmers vertegenwoordigen meer WOZ-waarde dan de tegenstemmers. Als gekozen wordt voor een vast bedrag per ondernemer, dan is dit laatste criterium niet van toepassing.

Hoewel tijdens de enquêteperiode nog geen van de initiatieven die de enquête heeft ingevuld een draagvlakmeting heeft gehouden is inmiddels bekend dat deze bij 21 initiatieven in dertien gemeenten heeft plaatsgevonden. Van deze initiatieven hebben acht initiatieven (38%) een positief resultaat behaald en wordt de BIZ van kracht. In onderstaande tabel zijn de resultaten van de draagvlakmetingen weergegeven.

Gemeente / initiatief	Respons	% voor	% van de WOZ-waarde ⁶ dat voor stemmer vertegenwoordigd	Voldoet aan de draagvlakeisen
Bergen op Zoom, zone A	60%	63%		Nee
Bergen op Zoom, zone B	51%	55%		Nee
Den Bosch, centrum	41%	53%	48%	Nee
Den Haag, Buurtschap Centrum	72%	82%		Ja
Den Haag, Dierenselaan e.o.	59%	79%		Ja
Den Haag, Keizerstraat,	61%	67%		Ja
Hardinxveld, De Peulen	83%	55%	65%	Nee
Hilversum, Gijsbrecht	66%	75%		Ja
Hoogeveen, Centrum	60%	79%	83%	Ja
Rijswijk, Oud Rijswijk	67%	83%		Ja
Rotterdam, Hilligersberg,	39%	34%		Nee
Rotterdam, Hordijk	57%	33%	50%	Nee
Rotterdam, Lijnbaan	39%	31%	32%	Nee
Rotterdam, Nieuwe Binnenweg	42%	69%	37%	Nee
Rotterdam, NoordWest	34%	18%	29%	Nee
Rotterdam Rodezand,	40%	0%		Nee
Schiedam, Vijfsluizen	53%	72%	75%	Ja
Stadskanaal, centrum	55%	45%		Nee
Venlo, binnenstad	47%	70%		Nee
Weert, centrum	51%	50%		Nee
Zwolle, Diezerkade	69%	87%		Ja

Tabel 17 Uitkomsten draagvlakmetingen

Hierbij valt op dat tot dusver vrijwel uitsluitend winkelgebieden een positieve uitslag hebben gekregen op de draagvlakmeting. De BIZ Vijfsluizen in Schiedam is het enige bedrijventerreinen dat een positieve uitslag heeft. Bij de dertien initiatieven waarvoor onvoldoende draagvlak is geconstateerd komt dat bij zeven initiatieven door een te lage opkomst, bij zes initiatieven door te weinig vóór stemmers. Opvallend is dat voor alle initiatieven in de gemeente Den Haag voldoende draagvlak bestaat. Eén van de factoren die hierop van invloed kan zijn is het feit dat de gemeente Den Haag de BIZ initiatieven financieel ondersteunt met een bedrag van € 30.000 per initiatief voor een periode van vijf jaar. Ook de gemeente Hoogeveen ondersteunt het BIZ initiatief aldaar financieel.

⁶ Dit criterium is niet van toepassing op BIZ-zones waarbij de in de verordening vastgestelde BIZ-bijdrage een voor iedere bijdrageplichtige gelijk bedrag is.

Een knelpunt dat vaak genoemd wordt door zowel ondernemers als gemeenten, is de als hoog ervaren draagvlakeisen. Dit gaat zowel om opkomst als om het % vóór stemmers. Uit veel gesprekken blijkt dat het draagvlak niet zozeer beperkt wordt door het grote aantal ondernemers dat tegen een BIZ is, maar afhankelijk van het gebied spelen hierin andere factoren een rol.

- Een aantal respondenten geeft aan dat er in bepaalde gebieden een grote mate van onverschilligheid heerst. Deze ondernemers zijn nauwelijks te mobiliseren, wat zich uit in lage respons.
- Daarnaast ervaren respondenten dat met name eigenaren van panden moeilijk mee te krijgen zijn. Veel eigenaren van panden bevinden zich, letterlijk, op grote afstand van het pand en de omgeving. Het gaat dan bijvoorbeeld om (buitenlandse) vastgoedbedrijven.
- Een punt dat hierbij van belang is, en waarover wisselende beelden bestaan, is de houding van winkelketens. De indruk bestaat dat de bereidheid, zeker bij een aantal ketens, om ook aan lokale initiatieven steun te verlenen aanwezig is. In het algemeen blijkt het lastig om de beslissers binnen deze organisaties te bereiken. De filiaalmanager besluit namelijk niet over deelname, de aanslag komt niet binnen bij het filiaal, maar op het hoofdkantoor.

Ten aanzien van de draagvlakmeting geeft een aantal respondenten aan dat het wenselijker zou zijn om de formele draagvlakmeting in een eerder stadium uit te voeren. Nu is vaak al veel effort gestoken in de afstemming met de gemeente, terwijl dit werk voor niets is geweest als de draagvlakmeting niet gehaald wordt.

Uit de groepsgesprekken blijkt dat, ondanks soms teleurstellende uitkomsten, een aantal initiatieven in aangepaste vorm een nieuwe poging zullen wagen om voldoende draagvlak te verwerven.

3.5 Uitvoeringsfase

Geen van de initiatieven bevindt zich in 2009 al in de uitvoeringsfase. De initiatieven waarbij de draagvlakmeting een positief resultaat heeft opgeleverd gaan per 1 januari 2010 van start.

4. Kosten en baten

4.1 Inleiding

Om de kosten en baten in deze eerste meting in kaart te brengen is gekeken naar de tijdsinvestering die de verschillende activiteiten uit de eerste twee fasen kosten. Over de baten kunnen we in dit stadium nog weinig zeggen omdat nog geen van de BIZ in werking is getreden. Wel is gevraagd wat het oordeel is over de tijdsinvestering, is het de moeite waard en is het oordeel gevraagd over de verwachte kosten en baten.

4.2 Tijdsinvestering

De tijd die de ondernemers van de verschillende initiatieven steken in de diverse activiteiten verschilt erg. Gemiddeld wordt de meeste tijd gestoken in de oprichting van de organisatie. Behandeling in de gemeenteraad en het tekenen van de uitvoeringsovereenkomst kosten de ondernemers de minste tijd.

	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde
Afstemming met de gemeenteraad	3	15	80	42
Planvorming	3	27	80	49
Oprichting van organisatie	8	10	288	128
Behandeling in de gemeenteraad	7	0	48	16
Tekenen van de uitvoeringsovereenkomst	7	0	20	7

Tabel 18 Gemiddelde tijd in uren die in de verschillende activiteiten van de oprichting van een BIZ worden gestoken

4.3 Oordeel over de tijdsinvestering

Informele overlegfase

Zowel bij de afstemming met de gemeente als bij de planvorming geven de ondernemers van de drie initiatieven die in de informele overlegfase zitten aan dat het veel tijd kost maar dat het de moeite waard is.

Formaliseringsfase

De acht ondernemers in de formaliseringsfase geven allen aan dat de oprichting van een organisatie veel tijd kost maar dat dit (zeer) de moeite waard is. Over tijd die gestoken wordt in de behandeling in de gemeenteraad en het tekenen van de uitvoeringsovereenkomst zijn de meningen

wat meer verdeeld. Van de zes ondernemers die hierover een oordeel hebben geeft twee derde aan dat dit niet veel maar ook niet weinig tijd kost en dat dit (zeer) de moeite waard is. Eén ondernemer geeft aan dit veel tijd kost en dat dit de moeite waard is, één ondernemer dat dit nauwelijks tijd kost en zeer de moeite waard is.

Over de behandeling in de gemeenteraad geven drie van de zes ondernemers aan dat dit niet veel maar ook niet weinig tijd kost en dat dit (zeer) de moeite waard is. Eén ondernemer geeft aan dat dit nauwelijks tijd kost en zeer de moeite waard is. Twee ondernemers vinden dat dit veel tijd kost.

De gemeenten geven aan veel tijd kwijt te zijn met de afstemming tussen de verschillende partijen binnen een BIZ organisatie. Ook is de helft van de ondervraagde gemeenteambtenaren ontevreden over de tijdsinvestering die het kost om een BIZ zone in te kunnen stellen, zie onderstaande tabellen.

	N	%
Zeer ontevreden	2	11%
Ontevreden	7	37%
Niet ontevreden/ niet tevreden	4	21%
Tevreden	3	16%
Zeer tevreden	1	5%
Weet niet/ geen mening	2	11%

Tabel 19 Mate van tevredenheid van gemeenten over de tijdsinvestering door gemeenten (n=19)

	N	%
Geheel mee oneens	1	5%
Mee oneens	2	11%
Niet mee oneens/ niet mee eens	5	26%
Mee eens	8	42%
Geheel mee eens	2	11%
Weet niet/ geen mening	1	5%

Tabel 20 De afstemming tussen de verschillende partijen binnen een BIZ kost de gemeente veel tijd (n=19)

Twee grote gemeenten geeft hierbij aan dat de totale kosten voor de gemeente om de verschillende BIZ-initiatieven in de gemeente te ondersteunen (met name proceskosten en aanpassing van systemen) in de orde van grootte van enkele tonnen euro's ligt.

4.4 Algemeen oordeel

Van de gemeenten geeft 71% aan dat de kosten opwegen tegen de verwachte baten, zoals een eerlijker verdeling van lasten en verbetering van het gebied. Er worden ook kanttekeningen geplaatst omdat het effect pas op de lange termijn zichtbaar wordt. Er moet nu vooral veel tijd

worden geïnvesteed, ook vanwege het experimentele karakter, terwijl het op dit moment nog weinig oplevert. Wel geeft een aantal respondenten aan te verwachten dat het opzetten van een BIZ in de toekomst mogelijk minder tijd kost, vanwege leereffecten.

Uit de groepsgesprekken wordt geconstateerd dat als gevolg van de draagvlakeisen het BIZ instrument een tegenstrijdigheid in zich bergt. Wanneer voor een bepaalde initiatieven zeer veel draagvlak bestaat is het BIZ instrument eigenlijk niet nodig: immers, de kosten en effort die het kost om het kleine deel van de doelgroep te verplichten mee te doen wegen niet op tegen de (meer)opbrengsten. Wanneer er weinig draagvlak bestaat is een BIZ ook niet haalbaar. Dit doet zich voor in gebieden met veel leegstand of een grote groep 'onverschillige' ondernemers.

Een aantal respondenten geeft aan dat het proces van het komen tot een BIZ eigen baten met zich mee brengt. Zij geven aan dat er een (hernieuwd) gesprek tussen ondernemers en gemeenten op gang is gekomen, wat ook op andere terreinen nuttig kan zijn. Ook wordt aangegeven dat tussen ondernemers onderling, bijvoorbeeld tussen verschillende bedrijventerreinen binnen een gemeente, meer gesprek en meer afstemming plaats vindt.

5. Ter afsluiting

5.1 Tot slot

Uit zowel de enquête en de gevoerde groepsgesprekken blijkt een groot enthousiasme en waardering voor het principe van het BIZ instrument, bij zowel ondernemers als gemeenten. Dit komt niet alleen tot uiting in de bereidheid tot deelname aan de gesprekken, maar ook in de breedte waarmee met het instrument gewerkt wordt. Het BIZ instrument wordt in grote en kleine gemeenten, winkelgebieden en bedrijventerreinen en door heel het land ingezet. Het is daarmee een generiek instrument dat duidelijk in een behoefte voorziet. De behoefte om goede initiatieven betaalbaar te maken door *free riders* uit te sluiten is groot. Dat op dit punt wetgeving is gekomen wordt door een groot aantal respondenten als een welkome aanvulling gezien.

In de praktische toepassing van de Wet wordt echter nog een aantal punten geconstateerd die men voor verbetering vatbaar acht. Illustratief hiervoor is dat de tevredenheid over het traject om tot een BIZ te komen door gemeenten zeer wisselend wordt beleefd. Van de bevroegde gemeenten is 42% (zeer) ontevreden en 31% is (zeer) tevreden, zie onderstaande tabel.

	N	%
Zeer tevreden	1	5%
Tevreden	5	26%
Niet ontevreden/ niet tevreden	4	21%
Ontevreden	5	26%
Zeer ontevreden	3	16%
Weet niet/ geen mening	1	5%

Tabel 21 Tevredenheid van gemeenten over de procedure om tot een BIZ te komen

Driekwart van de gemeenten ervaart knelpunten in de procedure van de BIZ. Een deel van deze knelpunten komt voort uit de ruimte die bestaat voor interpretatie van de Wet. Het gaat dan met name om de doelstellingen die met een BIZ nagestreefd kunnen worden (wel of geen promotie), wie de heffing betaalt en de mogelijkheden voor differentiatie van de heffing naar doelgroepen. Daardoor ontstaan vaak discussies tussen ondernemers en gemeenten. Het beeld dat daardoor ontstaat op basis van de gesprekken en de enquête is dat ondernemers en gemeenten bezig zijn om het wiel uit te vinden. De huidige ondersteuning en informatievoorziening door onder andere EZ en VNG wordt als abstract ervaren. In alle groepsgesprekken wordt daarom de suggestie gedaan om een landelijk informatie- en coördinatiepunt in te richten. Ook komt uit de gesprekken naar voren dat, hoewel men begrip heeft voor het feit dat de evaluatie nog plaats moet vinden, er toch behoefte bestaat aan enige vorm van duidelijkheid over situatie na 2015.

5.2 Best practices

In de groepsgesprekken met ambtenaren en ondernemers zijn verschillende best practices geïdentificeerd.

- Investeer als initiatiefnemende ondernemer in persoonlijke contacten met ondernemers. Dit kan bijvoorbeeld door het benoemen van ambassadeurs. Dit kan ook door het persoonlijk inventariseren van de behoeften van ondernemers, en door bijvoorbeeld de ondernemers op te roepen te gaan stemmen en dit gezamenlijk te doen. Dit vereist veel inzet van met name de initiatiefnemende ondernemers, temeer daar dat vaak een kleine groep is.
- Formuleer scherpe doelstellingen. Beter één concreet doel en bijbehorende activiteit waar iedereen achter kan staan, dan tien (lange termijn) ambities waarover onenigheid kan ontstaan.
- Sluit aan bij bestaande initiatieven, doelen en activiteiten waarvoor al draagvlak bestaat. Het verkrijgen van draagvlak voor nieuwe initiatieven is veel moeilijker
- Zorg voor een fonds (vanuit gemeente) voor financiering van aanloopkosten, die mogelijk later teruggehaald kunnen worden uit de heffing. Hieruit kunnen proces- advies en inrichtingskosten gefinancierd worden. De gemeente Den Haag ondersteunt bijvoorbeeld iedere BIZ met een bedrag van €30.000 over een periode van vijf jaar.
- Besteed zorg aan de wijze van communicatie: duidelijk en herkenbaar. Herkenbaar omdat ondernemers en gemeente communiceren vanuit verschillende organisaties op verschillende tijden in het proces. Als het stembiljet van de gemeente niet herkend wordt als onderdeel van het BIZ-traject waar eerder door bijvoorbeeld de ondernemersvereniging aandacht voor gevraagd is, zal de respons lager zijn. Geef duidelijk en transparant inzicht in de kosten en opbrengsten voor ondernemers.

Bijlage I

Overzicht BIZ initiatieven 2009

Bijlage II

Overzicht heffingskosten BIZ

Gemeente / initiatief	Heffingskosten
Bergen op Zoom, zone A	€500,- per onroerende zaak
Bergen op Zoom, zone B	€300,- per onroerende zaak
Den Bosch, centrum	0,03605% van de heffingsmaatstaf Indien de heffingsmaatstaf beneden €417.000 blijft bedraagt de BIZ-bijdrage per onroerende zaak €150,- Indien de heffingsmaatstaf meer dan €6.935.000 bedraagt, bedraagt de BIZ-bijdrage per onroerende zaak €2.500,-
Den Haag, Buurtschap Centrum	€300,- per onroerende zaak
Den Haag, Dierenselaan e.o.	€360,- per onroerende zaak
Den Haag, Keizerstraat	€395,- per onroerende zaak
Hardinxveld, De Peulen	0,4% (2010), 0,15% (2011, 2012,2013,2014)
Hilversum, Gijsbrecht e.o.	€375,- per onroerende zaak
Hoogeveen, centrum	Waarde €200.000 of minder: €350,- Meer dan €200.000 doch minder dan €500.001: €600,- Meer dan €500.000 doch minder dan €1.000.0001: €1.000,- €1.000.001 of meer: €1.500,-
Rijswijk, Oud Rijswijk	€500,- per onroerende zaak (2010,2011) €525,- per onroerende zaak (2012) €551,- per onroerende zaak (2013) €578,- per onroerende zaak (2014)
Rotterdam, Hillegersberg	€ 670 per onroerende zaak voor elke tweede of volgende vestiging welke bij dezelfde bijdrageplichtige in gebruik is: € 50
Rotterdam, Hordijk	waarde <100.000: € 500 waarde >100.000 <500.000: € 800 waarde >500.000 <1.000.000: €1.100 waarde >1.000.000: € 1.400
Rotterdam, Lijnbaan	0,098% van de heffingsmaatstaf (WOZ waarde)
Rotterdam, Nieuwe Binnenweg	waarde <100.000: € 150 waarde >100.000 < 300.000: € 350 waarde >300.000 < 500.00: € 650 waarde >500.000: € 1.250
Rotterdam, Noordwest	waarde <500.000: € 225 waarde >500.000: € 425 voor elke tweede of volgende vestiging, welke bij dezelfde bijdrageplichtige in gebruik is, € 50,00
Rotterdam, Rodezand	Parkeergarage geopend tijdens nachtelijke uren: € 27.500.- Horecagelegenheden geopend tijdens nachtelijke uren: €6.875,- Overige ondernemingen €0,-
Schiedam, Vijfsluizen	€0,80 per €1.000 van de heffingsmaatstaf

Berenschot

Gemeente / initiatief	Heffingskosten
Stadskanaal, centrum	Minder dan €200.000: €600,- €200.000 of meer doch minder dan €600.000: €700,- €600.000 of meer: €1.000,-
Venlo, binnenstad	per onroerende zaak € 0,89 per € 1.000,00 vastgestelde WOZ-waarde, met een maximaal te heffen bedrag van € 5.000,00 per onroerende zaak.
Weert, binnenstad	€ 395 per onroerende zaak
Zwolle, Diezerkade	€200.000 of minder: €200,- Meer dan €200.000 tot en met €400.000: €400,- Meer dan €400.000: €600,-